

Pomladne pesni.

I. Pústi žalost!

Pústi žalost, srce moje,
Glej, vés svet se veselí!
Pomlad nôva vso naravo
Z nôvo rádstjo poji.

Pústi žalost, srce moje,
Glej, vés svet se veselí,
Dasi, kakor ti, i drugi
Svoje nósijo bolí.

II. Ob strúgi.

Hodil sem ob strúgi
Vode hudourne . . .
Hladen vetrič zibal
Je valove burne.

In po kalni vódi
Mi priplava kita,
S cvétov pomladanskih
Pomenljivo zvita . . .

Plavaj dalje, kita,
Plavaj v kraje tuje,
Kjer junak te drug
Težko pričakuje.

III. V zatišji.

Tiho vse kó v grobu . . .
Vetrič le igraje
V vejah stare lipe
Živo listje maje.

Pomlad okrog mene,
V zraku ptiče petje
In po travi vesna
Razsipava cvetje.

V prsih pa neznózne
Rane me skelijo
In otrovne misli
Dušo mi pojšjo:

Zunaj pa vse tiho . . .
Vetrič le igraje
V vejah stare lipe
Živo listje maje . . .
Josip Jaklič.

Doktor Mahàn.

Novelica. Piše Alastor.

(Dalje.)

Tukaj,“ velel je gospodar in pokazal na visoka vrata, prišedši po stopnjicah, ki so vodile iz veže v prvo nadstropje, „tukaj, prosim!“ — Skoro da se je vlegel popolen mrak zaradi pooblačenega nebesa na zemljo, in dež jel je liti na vso moč. Bledi sijaj bliskov, spremljan od neprenehoma sledečega gromenja, spreletaval se je po steni mostovževi, po katerem so odmevali koraki prišlecev. — Dospela sta do sobe, kjer je ležala bolnica. Prestopivši prag, odloži dr. Mahan svoj klobuček in kovčeg ter pogleda v naglici po sobi. „Dober dan“, veli, „ali skoro bi moral reči, dober večer, takó je temno! Kje imate bolnico?“ — „Semkaj prosim“ odgovori Klinar in pokaže v stransko sobo, katere vrata so bila skoro na stežaj odprta. Stoprav sedaj zapazil je zdravnik, da ni bilo nikogar v prvi sobi. Jednakomerni tik-tak velike stenske ure razlegal se je po mračnem prostoru, in iz postranske sobe čul se je lahen šepet, mehkega visokega glasu in nizkega hripavega basa.

„Klara!“ vsklikne soproga, „gospod doktor je prišel“ in stopi k postelji,

na kateri je ležala tresoča in vijoča se bolnica.

„Reverendissime domine doctor“ začuje se zopet iz polutemine, „dobro, da ste došli, težko smo vas uže pričakovali.“

„A vi ste tukaj gospod župnik“ vsklikneta skoro zajedno doktor in Klinar, ter mu podasta roke. — „Niti zapazil vas nisem, tako temno je“, zagovarja se zdravnik in tiho pristavi: „Kaj je uže tako hudo?“ ter se približa ležišču.

„Klinar, dajte, našgite luč, saj vidite, da ni mogoče razločiti ničesar“ pravi župnik gospodarju, ki je hipoma odšel po svetilnico v prvo sobo.

„Veste“, nadaljuje župnik zdravniku, komaj pustivši mu čas, da bi pozdravil bolnico, imel sem uprav danes opravka pri sosednjem župniku, prenočil sem ondi in mislil tako počasi pripeljati se domov, ko tod mino prišedši izvem, da je gospa zbolela. Moj Bog, kaj sem hotel . . . pogledam, morda utegneš pomagati, — znate, v meni tiči pol doktorja, — no, pa jaz sem homeopat. Vem, da vi mladi, učeni ljudje ne sodite posebno visoko

o tem zdravilstvu, a svojo moč ima, to vam povem, to so skušnje, ki so me o tem prepričale. Le vprašajte Klinarja,“ in s temi besedami se obrne na gospodarja, ki je uprav prestopil prag za našgano svetilko, „le vprašajte ga, kako je bilo s Čurnovim fantom. Kaj, ali ne? Vse ga je zdravilo, in zajedno delalo tudi križ čezenj — pa sem dejal, poskusi še ti — in glejte, še danes živi.“ In privzdignil je glavo na kratkem, tolstem vratu, kakor iz ponosa v svoji zdravniški zavesti. Dobrodušni smehlaj razlit bil mu je po rejenih, rudečih licih, in drobne njegove oči lesketale so se nekako porogljivo izpod redkih trepalnic.

Gostobesednost župnikova nika kor ni ugajala zdravniku, vendar ga ni hotel ustavljati, ker se mu ni čas in kraj zdel primeren enakim prepirljivim pogovorom. Obrnil se je k bolnici. Spomnil se je, da je župnik popreje govoreč o njej dejal „gospa“. Prav ljubo mu je bilo, da je vedel, nasloviti jo prav.

„Kako vam je, gospa?“ ogovori jo ter prime za roko, da ji potipa žilo. Razvneto, hitro, mrzlično je utripala. Bolnica, ki je bila doslej obrnena proti steni, skloni na pol proti zdravniku glavo, raz katero so se v dolgih, kot svila mehkih valovih razsipavali bogati, jasnoplavi lasje. Pogleda po njem s temnomodrimi svojimi očmi, ki so se tako lepo porošene od solza, blestele v odsevu luči, ki je gorela na omarici poleg postelje. — Bila je mlada, lepa žena, a na moč bolesten izraz kazil je finost poleg njenega lica. Blede ustnice silile so se ji krčevito med krasne, bele zobe in na lahno tresla se je po

vsem životu. Levica segla je po zdrkli odeji, in lahna rudečiča polila ji je blede lice, ko je zapazila, da ji je razgaljen kot alabaster čisti vrat do prsij. — Vse to storilo se je v trenotji. In na mah zavrne glavo v zid. Ono lahno tresoče drhtenje se ojači, bolesten krik izvije se ji iz grla, krišine ji v lice, burno dišejo ji prsa, in v silnem tresenji in premetanji se ji vije telo. Neprenehoma maha z rokama po zraku, vsak prst na roki se ji giblje, krčevito pokajo ji členi, solze uderō ji iz-za na pol mižečih očij in obupni glasovi razlegajo se po sobi.

„Moj Bog, moj Bog“, kriknil je župnik „poškropite jo z vodo“, in hitel je k mizi, napolnil kozarec ter kropil neprenehoma po bolnici, kateri je za trenotek odleglo. Skoro da se mu je nagubančeno čelo uže ogladilo, ko se ponovi prvi naval s še goršo silo. Klinar stegne roko na njeno čelo ter skuša ž njo na lahno obdržati glavo, ki se je v splošnem krču brez odmora premetavala po blazini. Njegovo oko uprē se zopet vprašajoče v mladega zdravnika, ki je mirno stoječ ob bolnici mislil, kako naj ustavi bolezen —

Stisnil je spodnje ustni in pogledal po soprogu. „Dajte mi kovček sem“ veli slednjič in prekriža roki na prsij.

„Quid censes,“ oglesi se zopet župnik, „quid censes, amice?“

Lahen, porogljiv smeh šine preko usten zdravnikovih, ko začuje zopet vprašanje župnikovo, tako doktrinarno izgovorjeno v učeni latinščini.

„Nič hudega ne bo,“ odvrne in odpira kovček, kateri mu je donesel gospodar iz prve sobe. Malo pot m

se je duh razhlapivšega se etra po sobi razširjal. —

„Hi, hi“, zasmeje se župnik, „saj sem rekel, Hoffmanove kapljice, izborno zdravilo, — ali reverendissime, kaj pa to?“ — in upre svoje oko na malo brizgalnico, katero je doktor Mahan uprav izpiral v mali posodici ter drobni njen bat pritiskal gori in doli. Ko pa zapazi drobno suličasto iglo, katero je zdravnik uprav vijačil na prednji konec malega instrumenta, vzklikne: „Kaj pa mislite — — pa vender ne morfin?“

„Da, da, uprav morfin“, odvrne doktor Mahan, „le ne vznemirjajte se radi tega gospod župnik.“

Bolnica se je po malem umirila, in sedaj, ko je čula ta pogovor, morda iz strahu ali radovednosti, morda tudi radi obeh vzrokov, pogledala plaho po zdravniku. Skoro je bilo videti, da se

je prestrašila, kajti vrgla se je zopet proti steni in pokrila z rokami obraz, kot da ne bi hotela čutiti bolečine in vbodljeja igle. Život pričel je zopet drhteti nervozno.

Doktor Mahan pristopi bliže, pri-tegne navzgor rokav na njeni desnici, privzdigne v gubo belo kožo in zasadi iglo pod njo ter izbrizgne počasi štr-calko, napolnjeno z zdravilom.

„Mislim, da vas ni preveč bolelo,“ pripomni bolnici, „no, skoraj bode boljše“. — „Saj se peljete vi itak z menoj,“ obrne se h Klinarju, ki je slo-nel ves čas ob vznožju postelje, „da vam dam zdravilo, mislim, da se ne povrne več ta napad. Sicer ni nič ne-varnega, le močno vzburi, ne res?“

Bolnica zaprla je na lažno oči, zdelo se ji je, da je trudna ter jo za-spanec nadleguje.

(Dalje prih.)

Rojenice.

Usodo meni določile

So v zibki rojenice tri
In to, kar so mi podarile,
Mi srečo dela in greni.

Pozemske blagre sem dobila
Od prve bele žene v dar,
A liro zlato podelila
Mi druga je in pesnj žar.

»Pa vender« — tretja je dejala —
»Naj srečo nekaj jej kalí:
Zaman uzore bo iskala
In tuja bol naj jo bolí!« ...

Dánica.

Brvica.

Da ljubiš me, si mi obstala,
A src popolna ni še vez;
Med nama je vodica mala,
In treba brvice je čez.

S poljubci bova naredila
Iz srca brvico v srcé,
Ki vézala, mladenka mila,
Bo naju čez vodé, goré ...

Dánica.

Spomini.

Piše Radica Bleška.

(Dalje.)

II. Na Bledu.

Stala sem ob Blejskem jezeru . . . Nepremično zrla sem v modro globočino, med tem ko se mi je povračalo mnogo najslajših spominov . . .

Valček za valčkom odzibal je dalje in mi odnesel spomin za spominom in ga odpeljal zopet daleč, — daleč . . .

Dozdevalo se mi je, kakor da bi mi jezero skrivnostno šumljaje pripovedovalo bajke iz lepših, srečnejših časov . . .

Da je tudi mene vodil lahni čolnič po svitlej gladini; — kako je igrala mala ročica z hladno vodo in je udarjala na njeno površino, da je pljuskala daleč na okrog . . . na-to pa je odmeval vesel otročji smeh . . .

Bilo mi je, kakor da bi mi jezero zopet in zopet isto ponovilo in mi slednjič še zagotavljalo, da je vse drugače sedaj, — vse drugače!

Ne vlada več ista sladka tihota v tem malem zemskem rajju . . . Nastalo je mnogo krasnih hiš, prišlo je mnogo tujih ljudij . . . Postal je jezero pač svetovno znano, a vzeli so mu pravi sveti mir . . . Mir? . . . Kaj iščem jaz? . . . Tu se spreha ja bled mož —; tudi on zre v jezero . . . Zdravja išče on, a jaz iščem mirú! . . .

Zaman! Bival je tu tedaj, ko sem bila še malo dete, ko sem brezskrbno skakljala po ravno tej stezici in z ravno tem jezerom najivno kramljala . . .

Jezero jelo je votlo šumeti . . . Iz temnobojne globočine donelo mi je na uho, do srcâ: . . . „Nekdaj, da, nekdanj bilo je drugače!“ . . .

III. Prikazni.

Leno pomikala se je ura za uro . . . Hudo je, če človek ne more zaspati . . . Štela sem udarce. Votlo bila je ura v zvoniku; glasno sem ponavljala: 1, 2, 3 11 . . . Kaj naj počnem? „Mižati hočem!“ — Mižim, mižim, a dobrotni zaspanec ne pride. Zopet odprem oči in gledam nepremično (bilo je tema, kakor je najbrže tudi v peklju). Pred očmi mi je jelo migljati; svitle iskricice švigale so pred mano, migljale so, kakor zvezdice v jasnej poletnej noči . . .

Ne, ne to niso bile iskricice! . . . Čudne postave vzdigovale so se pred mano —; blede žene, upognjene starke in vse so upirale v me žareče oči . . . To je tedaj bilo . . .

Zatisnila sem oči; strah pretresal mi je ude . . .

Zopet udarjalo je v zvoniku 1, 2, 3 . . . 12 . . .!

Ne dolgo in spala sem . . . in sanjala:

V sobo priplavala je na rožnato-rudečem oblačku nebeškolepa žena . . . Sanjave njene oči vpirala je nã-me; ljubezniv nasmeh igral ji je na rudečih ustnicah . . .

Kakor glasovi, godbe, misli, nebeški glasovi, udarjalo mi je na uho in ponavljala sem: „Poezija, mila, sladka poezija!“ . . .

Oblaček postajal je večji in tem-

nejši; zakril je slednjič krasno postavo in vse je bilo temno . . .

Spala sem dalje do jutra . . . Ko sem se vzbudila, sem se srečno smehljala . . .

Ta smehljaj dala mi je ona . .

Sonet.

Jeseni, ko meglà na zemljo leže,
Ko solnce skoz' oblake redke sine,
Ko mrak zakriva hribe in doline,
Turobna žalost v srca naša seže.

A, ko pomlad si zeleniko vreže,
Pred kojo led in sneg sè zemlje zgine,
Mrazú prežene zadnje še spomine,
Veselje v srcih prebudi se sveže . . .

I meni je meglà srce pokrila:
Ljubezen vzela srcu časov sila;
In bil sem žalosten in bil otožen. —

A vzrle tebe zdaj oči so moje;
Pregnala si srca obupne boje;
Vesel sem, srca vdarec spet je zložen.
Vilfindar.

Slovenski narod in velike šole.

Donesek k našemu časovnemu vprašanju.

(Dalje.)

(Piše J. Vencajz.)

Prva akademična predavanja v slovenskem jeziku so se vršila na graškem vseučilišči uže leta 1828, in sicer na modroslovni in na medicinski fakulti. Na prvi je poučeval Primičev naslednik K. Kvas po 4 ure na teden do leta 1857, ko je nastopil kot docent dr. Gregor Krek. Da vsa prva slovenska predavanja izvestno niso bila pre — „akademična“ spričuje najbolj snov in smer predavanja dr. S. Kömm-a o „pouku babicam“. Posledni je v istem letu s Kvasom pri-

šel svoje poučevanje; skončal je je pa z zimskim tečajem l. 1848/9. Za njim na medicinski fakulti ni bilo več slovenskega predavanja.

V jeseni leta 1850 otvorila so se poleg doslejšnjih predavanj tudi slovenska predavanja na bogoslovni in pravoslovni fakulti.

Na bogoslovni je predaval odtlej do konca letnega tečaja l. 1853. znani prof. dr. M. Robič o „Vaji v slovenskih pobožnih razgovorih“ in s koncem o „Vaji o razlaganji krščanskega nauka“.

Za njim sta poučevala še prof. dr. J. Tosti l. 1854 in prof. Vasil od jeseni l. 1853. do poletja l. 1856.

Na pravoslovni fakulti je pričel jeseni l. 1849/50 dr. J. Krainz predavati o „avstrijskem državljanskem pravu“ po 8, pozneje 7 ur na teden. Red. prof. Krainz ostal je na graškem vseučilišči do pomladi l. 1854. — V letnem tečaju l. 1851 sta otvorila svoji predavanji še red. prof. dr. J. Kopač in izred. prof. dr. J. Skedl. Prvi je čital „Red kazenske pravde“ po 4 ure, drugi o „avstrijskih kaznovavnih postavah čez hudodeljstva“ po 3, pozneje 4 ure na teden.

V letnem tečaju 1852 opustil je uže Kopač svoja predavanja in Skedl je ostal jedini docent kazenskega prava. Ko je odšel Krainz, vzdržal je Skedl le še jeden semester v Gradcu. L. 1854 v jeseni uže ni bilo nikakega slovenskega predavanja na graški pravoslovni fakulti.

Na modroslovni fakulti so pač še ostala predavanja v jedni stolici, katero je zasedel veleučeni red. prof. dr. Gregor Krek, — edina priboritev nekdanjih naporov.

Jedno petoletje (1849—54) hotelo je ureničiti naše nade, — in to tedaj, ko smo zidali poslopje narodove prosvete skoro pol na pesek — pozneje pa smo tem temeljitejše izgubili svoje najprisrčnejše upe.

Mnogo časa je prešlo od tedaj. Ustava onih dnij spavala je v naročaji samovlade, katera je z močnim centralizmom skušala unesti želje narodov. Vender so vnanje razmere tudi ondaj navele, da se je z nova in bolj in bolj zavedala ustavnost ter so se

jeli narodi počasom gibati: Slabo se je godilo narodu marsikdaj, a vedno mu je zopet vzrasla opravičena nada, da se mu vzboljša položenje.

II.

S pomlajeno ustavo l. 1867. rodila se je bila nova doba slovenskega stremljenja, doba taborjev, v kateri je do 150.000 Slovencev na raznih shodih znova nastavilo in podkrepilo stari narodni program. Vse je kazalo, da se hoče tedaj vsaj nekaj ustvariti v naš prosep. No, tudi ta nada se je iznesla! Kakor peticija l. 1861. z 20.000 slovenskimi podpisi, tako je tudi vse tedanje resolucije zamorila vražna slana s severa . . .

Slovensko dijaštvo, katero je bilo v onem času uže precej številno, jelo se je kmalu gibati. Na Dunaji „Sava“ in pozneje „Jug“, v Gradcu pa „Slovenska beseda“ v nemali so dijaštvo za napredek in plodno delovanje.

V juniju l. 1868. so graški velikošolci odposlali ministerstvu soglasno sklenjeno peticijo, s katero so zahtevali, da se 1) vpelje slovenski jezik v vse niže in srednje šole, 2) dopolni vseučilišče v Gradcu in 3) napravi pravniška akademija v Ljubljani.

Na Dunaji so pričeli slov. dijaki v istem času delovati na to, da se v Ljubljani snide „studentovski zbor“.

Res, dne 14. avgusta tistega leta sešlo se je nad 120 slov. velikošolcev v čitalniški dvorani pod predsedstvom drda. A. Tomšič-a, vender tedaj niso sklenili ničesar v prid slovenskim velikim šolam, pač pa so zahtevali dopolnitve vseučilišča v Zagrebu, ki se je imelo ob istem času urediti. Velik del

dijaštva je bil celo proti ustanovljenji slov. vseučilišča.

Tudi drugje se v istem času ni odločno izražala jednaka zahteva. Ljutomerski in žalški tabor sta zahtevala le uvedanja slovenščine v bogoslovnice in nikakor nista omenjala novih velikih šol.

Nasprotno pa je dež. zbor kranjski v svoji 20. seji istega leta izrekel željo, da se „ustanovi pravoznanska akademija v Ljubljani“. Naučno ministerstvo je poslej čez nekaj mesecev (10. aprila l. 1869) odgovorilo, da je možno vprašanje pretresavati stoprav tedaj, kadar se preustroje pravni uki, ker je „akademija“ v cislitvanski nenavadna institucija.

S tem je bilo za isto leto vprašanje pri ministerstvu rešeno. No, v domovini so ljudje drugače mislili. — Sevniški tabor (l. 1869.) sklenil je k drugi točki svoje resolucije pristavek, „da se napravi posebno pravniško učilišče na Slovenskem“. Tudi v Trstu so 20. junija istega leta sklenili, da „naj se v Ljubljani napravi juridična akademija“.

Do prave, prvotne zahteve slovenskega programa pa se je povspel stoprav mnogobrojno obiskani tabor v Vižmarjih, ki je sklenil, da „naj se napravi slovensko vseučilišče v Ljubljani“.

(Dalje prih.)

Glasnik.

„Vesna“ in „Rimski Katolik“.

III.

„Vesna“ in vora pa morala. — Fatalizem v „Vesni“.

Dor. Mahnič očita „Vesni“, da ona uči vero v fatalizem. Junak povestice „Za uzorom“ slika se nam v istini kot fatalist; a kaj je s tem dokazal dr. Mahnič? Mar ne ve, da nazori junakovi, ki morajo biti verodostojni in primerni *njegovemu* značaju in *njegovemu* mišljenju, niso vedno tudi nazori pisateljevi? Mar ne vé, kako globoko je vkoreninjen fatalizem ne le pri poganskih in mahomedanskih, temveč tudi pri krščanskih narodih, mar ne ve, da ne le priprosti kmetič, temveč tudi izobraženec in zlasti pobožno ženstvo pogosto trdno veruje v neizprošno usodo? O razpravah raznih filozofov, ali ima človek prosto voljo, niti govoriti nečemo.

Iz vsega torej razvidimo, da je pisatelj zajel značaj junakov iz realnega življenja. A v tej povestci je fatalizem junakov še bolj opravičen, in sicer, ker junak umrje v blaznosti. Bolezen ta se ne pojavi naenkrat in pri poprej povsem normalnem človeku. Zakaj bi torej ne smeli smatrati junaka povestice za vsaj v nekaterih ozirih in nekaterih svojih nazorih uže poprej nenormalnega človeka, pri katerem sta beda in žalost ter trudapolni in brezupni boj za obstanek pripomogli k razvitku in pojavu bolezni. —

Zakaj *zamolči* dr. Mahnič, da je pisatelj povsem zadostil pojetični pravici, da je *upravis to povestjo dokazal, da fatalizem vodi v pogubo*. Kako more dr. Mahnič samomor v blaznosti prištevati med nemoralna dejanja? — „Zapeljana je reva, menim, da je ti zaradi tega ne bodeš obsojal“, te besede so Vam, g. doktor, pregrešne! Ali mar ne veste,

da je naš Izveličar sam zavrnil one, ki so obojali prešestnice? V svoji svetosti odpustil ji je njeno pregreho, in mi naj bi ne smeli posnemati njegovega izgleda. Ali mar ne veste, da moramo sovražiti le pregreho, a grešnika ljubiti? Da dr. Mahnič vsako besedo o ljubezni tolmači kot pregreho, značilno je zanj, ker ne pozna in ne prizna platonične ljubezni. A radi tega še ne sme misliti, da so tudi drugi nezmožni idealnega mišljenja.

Kar zadeva „brezverstvo“ „Vesne“, očita nam le energično protivljenje proti nameri, pod krinko katoličanstva ustanoviti nova akad. društva proti sedaj obstoječim, kakor se je to sklenilo v resolucijah katol. shoda v Ljubljani. Dr. Mahnič bi moral pač znati, da slov. kat. shod ni nikakoršen cerkveni koncil, njegove resolucije nikake dogme, katerim bi se morali nepogojno klanjati. — *Želja po slovanskem obredu, kakoršnega priznava sv. stolica sama* nekaterim krajem — ta naj bi bila neverna in brezbožna! Ali ni sv. oče Lev XIII. sam pokazal svojega slovanoljubja v znameniti okrožnici „grande munus“. Nam je papež večja avtoriteta nego dr. Mahnič. —

To so vsa neverna in brezbožna dejanja „Vesne“. Ona ni nikdar pisala niti proti veri, niti proti cerkveni oblasti in njenim naredbam, ker so „Vesnani“ tudi verni katoličani, akopram ne v očeh dr. Mahniča. Ali se pa ta spominja še, kako je „Rimski Katolik“ sestavil *celo vrsto resničnih in namišljenih psovč in zabavljic v obliki litanij — torej od cerkve potrjene in v bogoslužje vpeljane molitve; kako je s tem smešil molitev samo, kako je s tem persifloval cerkvene obrede!* In to storil je „patentovani rimski katolik“ dr. Mahnič sam. O pezdir in bruno!

Mnogo piše se o brezverstvu dijakov. O tem le par besedi! — Nam je vera presveta, da bi vedno povdarjali svoja verska čutila; nam bodi ona veliko bolj v srcu, kakor na jeziku. — Nam je vera presveta, da bi jo zlorabljali in posluževali se njene veljave v dosego smotrov, ki niso ž njo v nobeni zvezi. — Nam je vera presveta, da bi spoštovali one, ki se drznejo pod krinko verstva potezati se za hegemonijo v po-

svetnih vprašanjih. — Nam je vera presveta, da bi ž njo slepili nevedno in nerazsodno množico. — Našim klevetnikom pa kličemo v spomin besede sv. evangelija. Spomnijo naj se prilike o farizeju in cestninarju. Farizej, povdarjajoč svojo pobožnost in naštevajoč svoja dobra dela — ni našel milosti pred Bogom; — cestninar pa, priznavajoč svojo grešnost, šel je opravičen domov. In kako se ravnajo oni po besedah Izveličarjevih: „Ne sodite, da ne boste sojeni“ —? Se li to vjema s pisanjem, ker *vedé in hoté* po krivem očitajo slov. dijaštvu vse mogoče pregrehe in nezakonitosti? — Lehko je, odvzeti komu dobro ime — a težko poravnati storjeno krivico. Veritas.

IV.

„Vesna“ pa vera in politika. Razlika nazorov v „Vesni“ in v „R. Katoliku“.

„Boj brez zveze, brez kompromisa . . .
boj do skra ne meje — evo naše geslo!“
„R. K.“ III. 264.

Ustanovnikom „Vesne“ bil je namen, podati slovenskim dijakom skupno glasilo, služeče njihovim potrebam in težnjam. Ker se je list ustanovil nagloma in je imel sprva mnogo zaprek, ni čuda, da se je tedaj urinilo vanj nekoliko nedostatkov. A poslej se je „Vesna“ boljšala od številke do številke, kar so razvideli tudi oni slovenski krogi, kateri so jej bili sprva tako nasprotni.

Sprva menili so nekaterniki, da se „Vesnani“ prestrašijo in opuste nadaljno izdavanje lista. Ker se jim ta nada ni uresničila, začeli so hujskati proti „Vesni“ — no, zaman. Letos stojimo uže na tako trdnih nogah, da so vse nakane naših nasprotnikov brezvspešne.

Radi tega poslali so v boj svojega vojskovodjo — dra. Mahniča, ki rabi v svoji kritiki mnogo sofistike in falsifikacije. Saj „namen posvečuje sredstva“, saj: „dovoljeno je javno smešiti neprijatelja nprav, sramotiti njegovo ime in priimek. Da, in posluževati se smemo k temu i proze i stihov, i resnobe i šale, karikature i vseh umetelnosti in sredstev.“ („R. K.“ I. 482.)

Svojo sovražnost do slovenskega dijaštva je pokazal „R. K.“ uže poprej ob raznih prilikah pišoč n. pr.: „Pozabiti ne

smemo, koliko zatega časa gube vseučiliščniki . . . s pohajanjem, z bosim ljubovanjem do fizičnega brezsilja . . ." (III. 133). „Mej slovensko mladino na naših viših in srednjih šolah se čudovito širi rusko, panslavistično mišljenje (II. 121).“ „Misli (se), da ne more človek spoznati ‚sveta‘, in ‚življenja‘, ako ni tam uganjal vseh burk in vdeležil se vseh lumparij v kakem vseučiliščnem mestu (II. 42)!“ — Čudno se nam zdi, da se more dr. Mahnič kljub temu sramotenu širokoustno hvalisati: „Pa tudi mej gospodi vseučiliščniki imamo svojih . . . Nadejamo se, da ne bomo dolgo čakali, ko začnejo tudi iz njih vrst v javnost stopati odločni, neomahljivi zagovorniki istih načel, katera zagovarjamo mi.“ (III. 5. zv.) Dvomimo zelo; ako pa bi imel kak akademik tako malo ponosa v sebi, potem ga pa uže privoščimo dru. Mahniču, kajti gotovo bi bil tak človek le duševna ničla, ki bi „se vdala iz kruhoborstva — farizejstvu“.

Dr. Mahnič sicer trdi, da smatra „Vesno“ za „glasilo nekaterih slovenskih akademikov“, vendar je že iz vsega sloga razvidno, da sam svojim besedam ne veruje. On dobro ve, da ima „Vesna“ več upliva, kakor ga jej on privošči, zato jo je tako strastno napal. Pod naslovom „Program Vesne“ napisal trije stavkov, iztrganih iz konteksta — kakor mu je sploh navada — kateri se nikjer v programu „Vesne“ ne nahajajo. Sicer nam pa dotične točke nikakor ne delajo sramote. Pričakovali bi pa od človeka-poštenjaka, da navede *naš* program, ne pa par stavkov, kateri se brez družih določb *mora* tolmačiti napačno. Toda dr. Mahnič je uže navajen tega. Njemu ni za to, da bi se izvedela istina, temveč le za to, da slepi svoje čitatelje, kateri nasprotniških listov še čitati ne smejo, kakor da so nerazsodni otroci.

Z enakimi sredstvi in enakim namenom piše o „nazorih Vesne“ in „njeni morali“. Naši nazori in smelo rečemo nazori skoro vseh akademikov so seveda dijamentalno nasprotni onim dra. Mahniča, sosebno v kolikor se tiče narodnosti. V nas pa ne „gine avstrijsko čuvstvo“ (I. 636), kakor nam očita dr. Mahnič. Mi le tirjamo narodne

pravice in kdor nam jih krati, temu se ne klanjamo, bodisi tudi škof, kajti v narodnem oziru nismo taki servilisti, kakor dr. Mahnič, ki pravi: „Kar nam prihaja od te strani, ne povprašujemo kaj, zakaj, kako — ampak sprejmemo slepo in brezpogojno“ (III. 103). Svojega prepričanja in svojih nazorov pač nikdar ne bodemo pokorili drugim. Mi spoštujemo nasprotnikovo prepričanje, ako je neomadeževano, a spoštujte ali vsaj pustite tudi vi naše prepričanje, naše nazore in ne podtikajte nam drugih kakor „nespoštovanje avtoritete, demokratsko pojednačenjem vseh stanov i. t. d.“ Tako podtikavanje je pač mnogo nemoralnejše, kakor je novelica „Za uzorom“.

Glede vere se mi gotovo ne postavljamo na ono ozkosrčno, narodnosti sovražno stališče, kakor „R. K.“ Cirilo-metodijski obred je naš ideal, ne pa, kakor piše dr. Mahnič, bistven znak poganstva absolutne, brezbožne narodnosti“ (I. 289). Mi se nikdar ne bodemo pokorili zahtevi dra. Mahniča, da „katoličanom avstrijskim ni več dovoljeno politikovati brez škofov“ (III. 100), ker „škofi so nam namignili, da pustimo program narodnostne avtonomije — pogansko ločenje narodov“. S to svojo nepokornostjo pa mi še nikakor nismo brezverci, „masoni“ i. t. d. ter ne škodujemo veri; pač pa škoduje veri dr. Mahnič, ker zlorablja celo sv. pismo v dosezanje svojega sebičnega namena (Prim. I. 458, II. 72 i dr.).

Za politiko se smemo mi ravno toliko zmeniti, kakor „Rimski Katolik“. Politične modrosti in zrelosti se pa ne bodemo učili od dra. Mahniča, kateri je že tolikokrat pokazal svoje ubožstvo v tem pogledu. Saj se še spominja „slavnega krvavega stegna“ v „Soči“ i. t. d.

Slovinci se pač ne bodo strinjali z vami, drugi kakor oni, katerim je narodnost deveta briga. Kljub podlemu ovajanju dra. Mahniča, da smo „izdajalski, neavstrijski, panslavistični in proticesarski“ (I. 466) nas ne spravi nobena sila v vaš tabor. Takim politikom, kateri pravijo, da „sedanjim čitalnicam, sokolskim društvom itd. bi se morali enkrat za vselej odpovedati“ (III. 6. zv.), da „ne le noben katoliški duhoven,

ampak tudi noben pravi katoličan sploh bi ne smel biti ud katerega koli bralnega društva" (II. 149) — takim politikom mi ne bodedo sledili nikdar. —

Naposled prehaja dr. Mahnič k „najvažnejšemu poglavju: „o ženstvu“ in pripoveduje, kako „Vesna“ obžaluje, da za vboge naše Eve ne skrbi ni občina, ni dežela, ni država!“ — Da ženske niso dru. Mahnič posebno drage, to je uže davno znano, dasi piše tako lepo o „spolni ljubezni“ vzkliknivši: „Kaj je lepega, kaj visokega, kaj plemenitega, česar bi ne bila uže učinila spolna ljubezen!“ (III. 59.) A v isti sapi „božka“ „naše Eve“ tako-le: „Žena v javnosti — molči! Žena kar brez premisleka bruha tje v en dan, karkoli se jej kuha v sprijenem srci. Po odlični maturi ostane ženska vender brez prave pameti. — Znanje jih (ženske) napolnjuje s podlim, nečimernim duhom, da nosijo glave drzno po konci, da zijajo po ulicah, da izgubijo čut sramožljivosti! Za javnost ni ženska! Vse hočejo vedeti, vse ovohati, ob vsem jezik zbrusiti. Ženska je vže po svoji pokvarjeni naravi skoz in skoz frazasta“ (III. 23 sl.). Potem pa radi verujemo gospoda doktorja besedam: „Ne bojte se, za žentev nismo bili in ne bomo; uže za snubljenje bi bili preokorni . . . In katera bi bila pač tako iz pameti, da bi le pogledala take grde pošasti, kakor smo mi“ (III. 11).

Komentara k zgornjim besedam pač ni potreba. Dr. Mahnič dobro ve, da imajo ženske največi vpliv na vzgojo; zato bi jih rad ohranil v nevednosti, v kateri bi bili dosledno tudi nasledniki. Čem nevednejši so pa ljudje, tem laže jih je nadvladati, kar je jedini namen Mahničeve stranke.

„Vesnan“ S. J. K.

„Ilirija“ ustanovljena. Ko pride dijak na visoke šole, kjer se najdalje izobrazuje v posebni stroki, stopijo predenj tudi težnje in zahteve, s katerimi se ima pričeti boj za življenje; svojedobno mora pokazati, kako je uporabil svoje sile, svoje duševne moči, katere si je v dobi dolgih let v trudu in naporu skušal popolniti in pomnožiti. — Poleg tega pa zaveda se tudi drugega čut-

stva, ki mu je prva in najsvetejša dolžnost: ljubiti svoj narod in svojo domovino. Narodu preti sovrag od severa in juga, in boj vlada med sinovi naroda samega. Da boče dijak pozneje lahko vspešno posegel v ta boj, treba mu je izobraževati se, v kolikor mu je mogoče; izobraževati mora svoj um in svoje srce, paziti na razvoj duševnih sil in značaja svojega. In v to je najprimernejša družba jednkomislečih sodobnikov, kjer drug družega izobražuje, popolnuje, navdušuje. Podpore in navodila pa potrebuje akademik od mož, ki so v boju za narodne pravice osiveli, vsak svet izkušenih mož bodi mu premišljevanja vreden izrek. — Slovenski akademik deluj za svoj narod tako, da mu koristi, da ga podpira in brani, da vé ceniti njegovo vrednost in čast in to na notranje in zunanje. V obeh ozirih velja to doseči s tem, da se do popolnosti naobražuje, da stojé značaj trdi kot hrast, da se domovina more povsem zanesti na nas. Te misli vodile so šestnajstorico dijakov pri ustanovi ak. dr. „Ilirije“ v Gradcu. In da bi društvo vedno izpolnjevalo to svojo dolžnost v največi meri, to je naša iskrena želja, in s tem je tudi veseli pozdravljamo: Vivat floreat, crescat „Ilirija“. — Pravila slovenskega akd. tehniškega društva „Ilirija“ v Gradci so naslednja:

I. Namen in sredstva društva.

§ 1. Namen društva, čegar geslo naj slove: „Ne le samo, kar veleva mu stan, — Kar more, to mož je storiti dolžan“, je združevati slovenske dijake v Gradci ter pospeševati mej člani dijaški živelj.

§ 2. s sredstvi kakor: predavanja, petje, glasha, borenje, veselice, izleti.

II. Članovi.

§ 3. Članovi se dele v: 1. Redne in ti zopet v: a) izvršujoče, b) neizvršujoče. 2. Izvanredne in ti v: a) starešine, b) častne člane.

§ 4. a) Izvršujoč član more biti vsak redni visokošolec v Gradci. b) Neizvršujoč član lahko postane vsak redni slovenski visokošolec v Gradci, kateri je bil najmanj 3 semestre izvršujoč. c) Starešine postanejo bivši redni člani društva po dokončanih študijah. d) Častnim članom imenovati se

more vsak za slovenski narod ali za društvo posebno zaslužen Slovenec.

III. Dolžnosti in pravice članov.

§ 5. Izvršujoči člani imajo dolžnost:

a) Da se podvržejo društvenim pravilom in sklepom, b) da pospešujejo društvene namene, c) da plačujejo redne mesečne doneske, kakor jih določi za vsaki tečaj naprej prvi zbor vsacega tečaja; na novo vstopivši člani poleg tega še vstopnino, ki jo tudi določi prvi zbor v tečaju.

§ 6. Vsak izvršujoč član ima pravico: udeleževati se društvenih sej, zabav, izletov, glasovati, predloge staviti, voliti, voljen biti.

§ 7. Neizvršujoči člani imajo dolžnost plačevati redne mesečne doneske, kakor izvršujoči, udeleževati se društvenih sej, pravico pa imajo, da za časa, dokler so neizvršujoči, ne nosijo društvenih barv.

§ 8. Starešine imajo pri vseh zborih posvetovalno pravico ter dolžnost po možnosti podpirati društveno gmotno stanje.

§ 9. Častni člani nimajo nikakih dolžnosti niti pravic.

IV. Društveni funkcionarji

§ 10. Društvo posluje po odboru; na zunaj zastopa društvo predsednik ali podpredsednik ali predsednikov namestnik.

V. Zbor in njegove pravice.

§ 11. Zbori so: a) Redni, b) izvanredni. Redni zbori so vsaki mesec jedenkrat. Izvanredni zbori se lahko skličejo na zahtevo odboro ali na zahtevo polovice vseh rednih članov.

§ 12. K zborom smejo prihajati razven članov tudi od udov vabljeni gostje.

§ 13. Zbor sklepa z absolutno večino glasov, ako je navzoča vsaj polovica vseh rednih članov.

§ 14. Zbor ima pravico: a) voliti odbor in revizorje, b) določevati društveno delovanje, reševati predloge, c) določevati vstopnino ter mesečnino za dotični tečaj, d) prenejarjati pravila in poslovnik, e) razdružiti društvo, f) imenovati častne članove.

V. Odbor.

§ 15. Odbor obstoji iz: predsednika, podpredsednika, tajnika, blagajnika, gospodarja ter dveh odbornikov.

§ 16. Odbor je izvoljen po zboru z ab-

solutno večino navzočih članov po glasovnicah na pol leta.

§ 17. Odbor je sklepčen, ako so navzoči štirje odborniki.

§ 18. Odbor predlaga častne člane, sklicuje zборе, izvršuje sklepe društva, gospodari z društvenim imetjem, opravlja vse društvene posle, ki ne spadajo v področje zbora, vsprejema ter odbija članove, ne da bi moral navajati razlogov, odstopivši predlaga račune.

§ 19. Predsednik sklicuje zборе, predveduje jim, vodi debate, odločuje pri enakosti glasov s svojim glasom.

§ 20. Delokrog posameznim odbornikom odkaže društveni poslovnik; v odsotnosti predsednika ga zastopa podpredsednik.

§ 21. Vse društvene listine, izjave, naznanila, račune podpisati more, da veljajo, predsednik ali podpredsednik ter odbornik, v čegar področje stvar spada.

VII. Društveno imetje.

§ 22. Društvenemu imetju pripada vstopnina ter mesečnina rednih članov, doneski starešin, radovoljni darovi.

§ 23. Društveno imetje uporablja odbor za društvene potrebe.

§ 24. Polovica prebitka vsakega leta se naloži kot glavnica v hranilnici, katero določi zbor.

VIII. Društveni sod.

§ 25. Društveni sod je: a) častni društveni sod, b) društveni sod za prepire, nastale mej člani.

§ 26. Vsak izmej obeh obstoji iz 5 članov; vsaka stranka voli dva činovnika, odbor pa prvomestnika.

§ 27. Pred častni sod staviti se ima: a) kdor žali društveno čast, bodi si posredno ali neposredno, b) kdor društvene časti dostojno ne brani, c) kdor svoje časti v istem smislu dostojno ceniti in braniti ne zna.

§ 28. Prepire v upravnih zadevah ali tolmačenje pravil in poslovnika, ima pravico razsoditi zbor.

§ 29. Kdor je stavljen pred častni sod, ima spolnjevati vse dolžnosti, ki ga vežejo, a nima nikakih pravic; odbornik odloži za časa obravnave svoj mandat.

§ 30. Društveni sod razsoja z absolutno večino, ne da bi imel proti njegovemu sklepu obsojenec priziva.

§ 31. Razsodbe so sledeče: a) tožba se odbije, b) zatoženec se kara, c) izobčenje za vselej.

IX. Društvena znamenja.

§ 32. Društvena znamenja sta: a) belomodro-rudeč trak, b) bela čepica, na krovu z rudečo in modro barvo v ovalu ter monogramom v zlatu.

§ 33 Društvena znamenja nositi imajo pravico vsi redni članovi ter oni izvanredni, katerim za slučaj slavnosti društvo to dovoli.

X. Razdruženje društva.

§ 34. Razdruženje društva iz katerih koli vzrokov ima pravico določiti samó uprav v to sklican občni zbor sestojč iz dveh tretjin vseh rednih članov.

§ 35. V slučajih, da preneha društvo, pripade društveno imetje društvu istih tendencij, kot je bilo razdruženo, ináče fondu za Trubarjev spomenik.

XI. Sedež društva.

§ 36. Sedež društva je v Gradci.

XII. Poslovni jezik društva.

§ 37. Poslovni jezik društvu je slovenski.

—a.

Vestnik

Slov. fer. društvo „Sava“ je svoje delovanje v preminoli velikonočni dobi prav živahno razvilo. Dne 4. apr. je imelo ljubljansko okrožje svoj IV. okrožni shod. Predsedoval je upravnik Ravnihar. Navzočih je bilo razven rednih članov mnogo starešin in nekaj gostov. Zbor je vzel odborovo poročilo naznanje in pričel razgovor o velikopočitniškem delovanju. Glede II. občega zbora je sklenil, da naj se vrši vsekako izven Kranjske in sicer kje na Koroškem ali Štajerskem, kot pripravna kraja priporočil je zboru Ormož in Šoštanj. Tudi je zahteva, da odbor čim preje zbere sklenjeno „zbirko dijaških popevk“ in jo po pregledu s strani starešinskega sveta izda.

Po oficijelnem delu razvnela se je priateljjska zabava, v kateri je podal marsikak

navzočnik, sosebno pa starešine, zanimive podatke pa resnega pomišljenja potrebne in vredne nasvete o društvenem razvoju.

Dunajska družina zborovala je dne 5. aprila. Predsedoval je preglednik Vencajz. Navzočih je bilo 27 članov in gostov. K društvu je pristopilo troje članov. Odborovo poročilo je zbor vzel na znanje ter se informoval o položnji posamnih okrožij. Z ozirom na delovanje ob času bodočih velikih počitnic predložil je navzoči član starešinskega sveta nasvet, da se ima prihodnji občni zbor vršiti na Koroškem in sicer izven Celovca. Ta nasvet se je soglasno vsprejel. Na dalje se je razvil pogovor o kandidatih za upravna mesta v posameznih okrožjih.

Končno se je razvila prav živahna zabava pod predsedstvom drd. jur. Švigelj-a, o kateri priliki se je izvršil zanimiv običaj dijaške promocije.

Gorenjsko okrožje obhajalo je dne 8. aprila svoj II. okrožni zbor pod predsedstvom upravnika Žiliha. Zborovanju je prisostovalo razven članov okrožja, še mnogo drugih rednih članov in starešin, pa gostov. Poročilo upravnštva o društvenem položnji je zbor odobril in prešel k pogovoru o bodočem društvenem delovanju, o navodu, o pravilniku glede satisfakcije in o zbirki dijaških popevk. Tudi je tam navsotno starešinstvo in dijaštvo sklenilo soglasno resolucijo proti nečudenemu izzvanju „Slovenec-a“.

Na večer priredilo je isto okrožje veselico s koncertom in plesom. Upravnik Žilih nagovoril je zbrano, obilo občinstvo, razložil namen društva, zahvalil se za veliko zanimanje občinstva in izrekel nado, da ohrani neskaljeno ljubezen slovenskim akademikom še nadalje vzlic napadom li-gašev.

Pevski zbor zapel je navdušeno „Strunam“ in „Nisem Nemeč“, kranjski tamburaški zbor pa je udarjal pod vodstvom g. Lahajnar-ja mej drugim lepo fantazijo pevovodje „Pridi Gorenjec“. Koncertu sledil je živahen ples. Mej premorom uravnal se je prosti „akademiški stol“.

Ivan Fischer, vrli starešina slovenskega ferijalnega društva „Sava“ in znani značajni narodnjak, c. kr. notar i. t. d. v Gornjem gradu, umrl je v soboto, dne 15. aprila na večer. — Lahka mu zemljica!

„Slovenec“ donesel je v svoji 76. in 77. številki t. l. članek „Slovenski visokošolci“ in „Vesna“, kateri je podpisal izmišljeni „M—d, slovenski velikošolec“ in v 79., 81. in 87. številki podlistek „Pisma iz Dunaja I, II. in III.“ s podpisom „Liga—75“. — Ker vemo, „čije je maslo“ in primerno sodimo oba sestavka bodisi po vsebini in obliki, bodi si po izvoru in važnosti ne bomo odgovarjali na ta napada. Opozorjamo svoje čitatelje na omenjena glasova iz dunajskega slov. velikošolskega kroga in jih prosimo, da si blagovolijo o njih sami napraviti sodbo. Zagotovljamo jih le, da velika večina tamošnjega dijaštva ne misli tako, in je možno one, kateri bi izvolili jednake pojave poslati v „Slovenca“, sešteti na prstih jedne roke. Vse dunajsko dijaštvo z malo izjemo je narodno-naprednega mišljenja, a pri vsem tem dobro katoliško. Da si niso vsi oni sosebni prijatelji našemu listu, vendar se strinjajo vsi v jedni točki, v tem da se odločno vpirajo „Rimskemu katoliku“ in njegovim trabantom. Toliko „na znanje in ravnanje!“

Iz ljubljanskih dijaških krogov. — Izv. dop. — „Pomlad je tu, g. urednik, povsodi veselo gibanje v naravi — življenje ljubljanskih gimnazijcev pa je zimsko, temno. Neznosni goriški terorizem, ki rodi plašno mlačnost in koristolovstvo, hoče tudi nas pritisniti ob steno; slope ni več, narodno navdušenje le redko in prikrito: saj cvete tudi mej nami uže ovaduštvo. Vgnezdil se je v naši sredi zli Mahničjanizem, ki smeši in zatira vse, kar je bilo našim prednikom sveto. Dr. J. E. Kr. je ustanovil „filozofično ligo“ višjegimnazijcem, v kateri mrčvarijo liberalce, darviniste in framasonce, kjer se porajajo ona skandalozna ovajanja o nas in naših gg. profesorjih v „Slovenca“. Tam končno tudi kujejo klasične spiske za „Dijaško priložo“ „R. K-a“. Jediní veselí pojav v nas je novi „tamburaški klub“ in stalni pevski zbor, ki goji sosebno narodno pesen. Le tako

naprej! — Na realki pa so zasnovali „televadski in borilni klub“ nasproti uže par let hirajočemu nemškemu društvu realcev in gimnazijcev, katerega člani nosijo pruske trobojnice — pa po noči! — Le na pripravnici moremo konstatovati vzorno jedinstvo in kolegijalnost, ki je za prihodnje družno delovanje prevažno. — Končno še dostavljam, da se ljublj. dijaštvo večinoma z „Vesno“ popolnem strinja. Pogumne vstrajnosti in odkritosrčnosti naj Vam ne zatara niti „framazonski“ Mahnič, niti „liberalski“ Slovenec, niti „angeljski“ — Kržič! A. M—é—d.“ — Tako naš dopisnik!

Zaupni shod zastopnikov dijaštva vseh avstr. slovanskih narodnostij vršil se je dne 6. marca v Pragi in sklenil popolnjoč svoj program sledečo resolucijo: I. Najodločnejše zametamo nemškujočo in madjarizujočo politiko. II. Stoječi na stališču svobodomiselnosti v pravem pomenu besede zahtevamo strogo ravnopravnost za vse slovanske, kakor tudi za romunsko narodnost. III. Protestujemo zlasti proti sistematičnemu tlačanju Slovakov na Ogrskem, katero se javlja: 1. v jednostavnem preziranju čl. 44. zak. z leta 1868 o jezikovnem pravu, 2. v konfiskovanju narodnega imetja in v uničenju vseh srednjih šol slovaških, 3. v uvedeni madjarskega jezika v vse naobraževalne zavode, urade in cerkve, 4. v proganjanju slov. mladine, rodoljubov slov. in zapiranju prvoboriteljev, 5. v nasilnem odvajanju slov. otrok v svrhu pomadjarjenja, 6. v očitem preziranju narodno-gospodarskih potreb istega naroda. 7. v nepravilni razdelitvi volilnih okrajev in in prav. IV. Proslavljanje 1000 letnice prihoda Madjarov na Ogrsko smatramo razžaljenjem narodnih čutstev in poškodovanjem gmotnih koristi nemadjarskih narodnostij. V. Z zadovoljstvom pozdravljamo čilo gibanje slovaškega naroda v zadnjem času, katero se kaže v mnogobrojnih izjavah nevolje nad pogubno politiko madjarsko. VI. Svojo radost izrekamo nad združenjem vseh nemadjarskih narodnostij na Ogrskem in zahtevamo od vseh narodnih voditeljev, da bi v tem smislu uvedli organizacijo vzajemne obrambe.

Na vseučišči v Zagrebu ustanovila je

vlada stolico za madjarski jezik in slovstvo, katere hoče uže v drugem tečaju otvoriti. To je zopet korak „naprej!“

Na vseučilišči dunajskem predavali bodo iz slavistike 3 docenti, 2 pa (priv. doc. dr. Štrekelj in dr. Lecijeovski) sta začasno ustavila svoji predavanji. — Dvor. svet. prof. dr. Jagič predava „o povestnici jugoslovanskega slovstva“, 2 uri, „o ruski slovnici“, 4 ure, in v semeniščici „o staroruski slovnici“, 2 uri; prof. dr. Jireček „o državni povestnici balkanskih Slovanov v 13. stoletji“, 5 ur, in priv. docent dr. Pastrnek „o slov. apostolih Cirilu in Metodu“ 2 uri.

Nemško vseučilišče v Černovcih je v zimskem tečaju akad. leta 1892/3 srečno doseglo število 305 slušateljev na treh fakultah. Medicinsko fakulto jim hočejo s časom tudi dovoliti; — a nam? Po 17 letnem obstanku je malo vseučilišče pokazalo, da nima prave življenske moči, in vendar je vlada, kot „prepotrebno“, še vedno vzdržuje za 200.000 Nemcev in istotoliko Romanov.

Na vseučiliščici v Chicagu zasnovali so tamošnji dijaki komitej, kateri je povabil vseučiliščnike vseh dežel in delov sveta k kongresu. Otvoritev tega vsedijaškega shoda se bo vršila dne 1. oktobra t. l. za časa svetovne razstave.

Zveza nemških dijaških društev ustanovljena v Lincu (L. D. C.) jela se je rušiti, posebno ker se je vse dunajsko dijaštvo protivno njenemu nastopu. Nasprotniki upajo, da se bodo s tem napete razmere na tamošnjem vseučiliščici korenito poboljšale.

Na vseučiliščici v Barceloni priredili so dijaki dne 28. marca izgrede nasproti svojim profesorjem, ki postopajo vedno bolj po inozemskih, boljše nemških vzorcih. Posledice bile so krvave, ker je izgrede razpodelo vojaštvo: 69 dijakov — mej njimi 7 teško — ranjenih izkazal je celo oficijelni buletin.

Na gimnaziju zagrebškem je vse dijaštvo višjih 4 razredov izostalo od poučevanja dne 20. in 21. marca, ker je ravnateljstvo kaznilo radi narodnostnega prepira nekega součenca, rodom Hrvat, in ni izbacnilo iz gimnazije družega, rodom Srba. — Vlani

čuli smo o nesrečnem umoru srednješolca v Karlovcu, ki je istotako izviral iz narodnostnega prepira: Koliko žrtev zapade še temu nenaravnemu bratskemu sovražstvu?!

Enketa za osnovo šole in zavoda za gluhoneme in slepce sešla se je sredi marca v Ljubljani. Poleg zastopnikov vlade in dežele pozvali so vanjo tudi strokovnjake iz daljine. Enketa se je konečno odločila, da nasvetuje za šolo prostor v Ljubljani, za omišljenje vseh potrebnih prostorov itd. pa svoto 150.000 gl. Vsak zavod stal bo pod lastnim nadučiteljem, oba skupno pa pod jednim ravnateljem, najbrže duhovnikom.

Slov. planinsko društvo v Ljubljani pričelo je uže svoje delovanje in napravilo doslej dva skupna izleta, poleg tega pa je tudi zarisalo nekaj potij v našem pogorji. Želimo, da se to prepotrebno društvo v kratkem razvije po vsej domovini in na vsem našem ozemlju prične svoje delovanje. Čim bolj se razširi, tem ugodnejše našemu občinstvu; morda bi se dale s časom uvesti tudi znane gostilniške knjižice, katere bi izvestno mnogo koristile in oživile posebno prav umestna potovanja dijakov.

Na graškem vseučiliščici promovovala sta se dne 27. marca doktorjem prava gg. Fran Tomišek iz Gornjega gradu in Silvo Hrašovec iz Celja. Čestitamo!

Književnost in umetnost.

Izvestja muzejskega društva za Kranjsko izhajajo z letošnjim (III.) letnikom vsak drugi mesec v sešitkih po 2-3 pole obsegajočih (za letnino 2 gl.) — S tem dobili smo zaželeni znanstveni list pod umnim vodstvom veleučnega g. A. Koblarja. Uže prvi sešitek prinesel je toliko raznovrstnega in zajedno izbornega gradiva, da želimo novemu časopisu kar največjo razširjenost mej našim občinstvom. Sedaj stoprav ima naše domoznanstvo pravo podlago in obliko, potom „Izvestij“ naj se oglašajo naši zgodopisci in raziskovalci starožitnostij, krog njih naj se zberó vsi in popusté separatizem, kateri je vzrodil uže dokaj slabega semena. Dal Bog, da „Izvestja“ dobro vspnejo

in daleč širijo poznanje domače zemlje, domače povestnice v slojeve našega naroda. Vsemu slov. dijaštvu, kar najtoplejše priporočamo, da se ozre po njih in jih prilikom proučava. — V 1. sešitku podajajo nam: J. Rutar: Gradišče in gomile na gori sv. Magdalene pri Šmarji — J. Rutar: Slovensko-nemška starinoslovska terminologija — J. Scheinigg: Slovenska osebna imena v starih listinah — dr. F. Kos: Slovenski „mansus“ in slovenska „hoba“. — A. Koblar: Drobtinice iz furlanskih arhivov. — J. Robič: Kranjski mahovi. — Mali zapisniki. Prideljani sta dve sliki.

Lječniški vestnik, glasilo društva hrvatskih zdravnikov postal je z dne 1. febr. t. l. tudi glasilo društva kranjskih zdravnikov. V 12. št. lanskega letnika izrazili smo željo, da bi se slovenski zdravniki poprijeli hrvatskega strokovnjaškega lista. S posredovanjem primarija ljubljanske bolnice dr. Šlajmerja se je ta ideja proizvela preje, nego smo se nadejali. — Na tem mestu bi sprožili še eno misel. Hrvatski tehniki, inženieri, zemljemerci, arhitekti in stavbinski podjetniki imajo izvrsten strokoven list, kateri na dveh velikih polah v tromesečnih številkah prinaša izborno gradivo vsakovrstnih stavbinskih podjetij. „Viesti arhitekta i inženira“ — bi priporočali vsem slovenskim tehnikom in stavbenikom kar najtoplejše. Možno bi bilo, da bi se tudi tu uživotvorila podobna zveza, kakor ona hrvatskih in slovenskih zdravnikov.

Matica hrvatska podarila je svojim članovom vsem krasnih knjig mnogovrstne vsebine. Povodom svoje petdesetletnice izdala je „Spomen-knjigo“, kjer je obširno popisana njena zgodovina po prof. Smičiklasi, gotem životopisi znamenitih članov uprave in dobrotnikov „Matice“. Dr. Smičiklas in Marković načrtala sta nam najznamenitejše rodoljube in priznane književnike hrvatske: osnovec „Matice ilirske“, Janka grofa Draškoviča, — Ivana Mažuraniča, Mat.

Mesiča, Iv. Kukuljeviča Sakrinskega, Avg. Šenoc, I. Jurkoviča, V. Babukiča, Stanka Vraza; — ti vsi imeli so svojedobno častna mesta v „Mat. hrv.“ — potem dobrotnikov: J. N. grofa Draškoviča, Dušana Kotura, A. Mažuraniča in Veber = Tkalčevića. Pridejane so slike vsih opisanih. Ta knjiga je velike važnosti za poznavanje novejših hrvatske prosvete. (Dalje.)

Česka pisateljica, gospa Ana Tričova, rojena Kavalirova, znana pod psevdonimom Ana Sázvavska, umrla je 15. marca t. l. Rojena bila je 1825. Njen oče bil je priprost steklarski delavec. — V Čehih so njeni pripovedni spisi zelo priljubljeni.

Listnica.

G. I. Z. v N. m. — Željam Vašega „lit. kluba“ ugodili smo po možnosti. — Doneske sprejemamo od vsakega, brez razlike stanu, odločilna za vsprejem je le vporabnost. Dopoljite toraj rokopis, ako Vam je drago, v presojo. — Česke dijaške liste naročite ali naprosite naravnost pri dotičnih uredništvih. — Ostalim vprašanjem pa ne smemo odgovoriti, ker moramo čuvati uredniško tajnost. — Na zdar!

„Venčeslav.“ Poslane pesmi niso za natis.

V zadnjem času polotili so se naši pesniki in prozaisti z nerazumno nam solidarnostjo ribičev. Prvi spisal je milobno povest o starem ribiču; drugi opeva ribičevo hčer, tretji njegovo ženo, četrti ribiča samega itd. Povsod elementarne sile, nesreče, samomori, umori itd. — Pustimo ribiče in njih družino, naj se vesele življenja, ki jim itak ne podaje preveč prijetnosti. G. pisce pa prosimo, naj se blagovoljno potrudijo nekoliko za druge snovi.

Dijaškega programa še nismo mogli priobčiti v tej številki, ker nam prostora jako primanjkuje.

„VESNA“ izhaja po jedenkrat na mesec na celi poli ter stane za vse leto gld. 1.50
Rokopise in dopise sprejema: Uredništvo „Vesne“ na Dunaji, Wien, VIII., Lange Gasse, 48; naročnino Dragotin Hribar v Celji, Graška cesta, 1.